

O PRINOSIMA DRAGUTINA FELETARA GOSPODARSKOJ POVIJESTI (U POVODU 80. GODIŠNJICE ŽIVOTA)

ABOUT THE CONTRIBUTIONS OF DRAGUTIN FELETAR TO ECONOMIC HISTORY (ON THE OCCASION OF THE 80TH ANNIVERSARY OF LIFE)

Hrvoje PETRIĆ

Odsjek za povijest,
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb
hpetric@ffzg.hr

Received/Primljeno: 12.12.2021.

Accepted/Prihvaćeno: 30.12.2021.

Professional paper /Stručni članak

UDK / UDC: 929Feletar, D.

338(497.525+497.524)(091)

Sažetak

U članku se predstavlja djelatnost Dragutina Feletara vezana uz gospodarsku povijest. Jedan od obrađenih segmenata je razvoj metodologije istraživanja poduzeća u kojima je vrlo važan segment uz industrijsku geografiju bio vezan i uz gospodarsku povijest. U članku je predstavljeno i kako je Feletar svoju regionalnu sintezu Podravine u velikoj mjeri promatrao iz kuta gledanja gospodarske povijesti, a isto je radio i u brojnim člancima i knjigama o pojedinim naseljima. Od pojedinih knjiga po važnost valja izdvojiti monografiju poduzeća Podravka (1980.) te brojne druge knjige i radove koji se mogu podijeliti na: a) Priloge za povijest bankarstva (Varaždin, Koprivnica, Prva hrvatska štedionica itd.); b) Priloge o povijesti industrije – od doktorske disertacije objavljena kao knjiga "Industrija Podravine", preko radova o tekstilnoj i drvnoj industriji u Međimurju, tekstilnoj industriji u Zaboku i Zagrebu, industriji Siska, Maribora, metalnoj industriji u Zagrebu, drvnoj industriji Novske, prehrambenoj industriji u Umagu, gotovo svim industrijama u Koprivnici, obućarstvu i kožarstvu varaždinskog kraja do definiranju razvojnih faza industrije Zagreba i periodizacije industrije Hrvatske; c) Prilozi o povijesti rudarstva (posebice u podravskom dijelu Bilogore); d) Priloge o komunalnim djelatnostima i elektrifikaciji (Komunalac i Elektra Koprivnica, povijest elektrifikacije sjeverozapadne Hrvatske); e) Priloge o tiskarstvu (Međimurje, koprivnička Podravina, Varaždin, Virje); f) Radove o cehovima (Legrad, Koprivnica, Podravina, Donja Dubrava itd.); g) Radove o zadrugarstvu (Hlebine, koprivnička Podravina, pojedina mjesta); h) Priloge o komunikacijama i trgovini (o pošti u Koprivnici, željeznicama, starim prometnicama, splavarstvu u Donjoj Dubravi, povijesti trgovine u Koprivnici).

Ključne riječi: Dragutin Feletar, gospodarska povijest, Podravina, Međimurje

Keywords: Dragutin Feletar, economic history, Podravina, Međimurje

Ocijeniti četiri desetljeća prinosa gospodarskoj povijesti Dragutina Feletara¹, jednog od pokretača časopisa Ekonomska- i eko-historija, nije lagano pa ovaj tekst ne treba čitati kao sveobuhvatni uvid u

¹ Prema Hrvatskoj enciklopediji: Dragutin Feletar "hrvatski geograf (Veliki Otok kraj Legrada, 10. VII. 1941). Geografiju je diplomirao na Prirodoslovno-matematičkome fakultetu u Zagrebu, gdje je 1982. i doktorirao. Usavršavao se u Ujedinjenome Kraljevstvu, Njemačkoj, Poljskoj i Češkoj. Bio je profesionalni novinar i kulturni djelatnik u Čakovcu i Koprivnici (1966–83). Od 1983. zaposlen je na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkoga fakulteta u Zagrebu, gdje je od 1992. do umirovljenja 2007. bio redoviti profesor. Dekan istoga fakulteta bio je 2004–06. Kao gostujući profesor predavao je u Poljskoj, Mađarskoj, Njemačkoj, Sloveniji, BiH i Srbiji. Redoviti je član HAZU-a od 2016. Veliki meštar Družbe "Braća Hrvatskoga Zmaja" 2006–11. Osnivač je i vlasnik nakladne kuće "Dr. Feletar" (1993), od 2001. "Meridijani". Godine 1994. pokrenuo je časopis za popularizaciju geografije *Hrvatski zemljopis* (od 2002. *Meridijani*), a 2002. znanstveni časopis *Podravina*. Dugogodišnji je suradnik Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža. Kao autor, suautor, priređivač ili urednik objavljuje stručno-znanstvene monografije župa, općina i naselja, udžbenike iz geografije, znanstvene i stručne članke, pjesme,

Slika 1. Akademik Dragutin Feletar nakon primanja u HAZU

sve aspekte njegovog ekonomsko-povijesnog djelovanja. Radi se samo o izboru nekih segmenata jer se brojni od njih isprepleteni s radovima iz industrijske geografije, koje je primarna znanstvena tema Dragutina Feletara. On je 1980-tih godina udario temelje hrvatskoj industrijskoj geografiji, koju je godinama metodološki razvijao, čime je bitno utjecao na razvoj ekonomske geografije na slavenskom jugu, te se svrstao u red priznatih europskih industrijskih geografa. Razvio je metode za proučavnije kompleksnih utjecaja industrije na transformaciju geografskog prostora, te primjeni novih i inoviranih kvantitativno-statističkih metoda u industrijskoj i ekonomskoj geografiji. Dobar dio njegovih radova iz toga doba odnosi se upravo na ovo važno područje društvene geografije, a dobrim dijelom su objavljeni u inozemnoj periodici (Njemačka,

Poljska, Češka, Mađarska). Bio je i organizator prvih specijaliziranih međunarodnih znanstvenih skupova o industrijskoj geografiji u Zagrebu i Sarajevu, te prvog međunarodnog znanstvenog skupa o ekonomskoj geografiji u samostalnoj Hrvatskoj (1993.). Njegova knjiga *Industrija u ekonomsko-geografskoj strukturi Podravine* (1984.) bila je tadašnja metodološka osnovica za primjenu industrijske geografije, kao i za razvoj povijesti poduzetništva. Dio znanstvene produkcije iz industrijske i ekonomske geografije sažeo je u posebnoj knjizi *Studije i radovi o Podravini* (1982.). U funkciji utjecaja i međudnosa razvoja strukture stanovništva i ekonomskih procesa u geografskom prostoru, Feletar je razvio i metode dijela demogeografije, pogotovo u području međudnosa prirodno-geografskih i demogeografskih procesa,² što je vrlo važno i za razumijevanje gospodarskopovijesnih procesa.

Od početka 1970-ih provedena su sve učestalija stručna i znanstvena istraživanja iz povijesti poduzetništva u Hrvatskoj, koji se vidio kroz intenzivnost objavljivanja tzv. »monografije poduzeća«. Pošto su mnoga od poduzeća (tadašnje organizacija udruženog rada) 1970-ih i kasnije obilježavale svoje okrugle obljetnice, bilo je bitno za društveni prestiž pojedinog poduzeća izdati monografiju u kojoj su se brojali uspjesi te tvrtke kao i njihov razvoj.³ Niz istraživača se uključio u slična istraživanja, a među najinteresantnijim ostvarenjima u ovom specifičnom historiografskom žanru spadaju i monografije Dragutina Feletara koji je od 1983. predavao industrijsku geografiju na Geografskom odjelu Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, a u 1970-tima i 1980-tima napisao je čak sedamnaest monografija poduzeća.⁴ Ovi radovi pisani su na temelju uvida u arhivsku građu pojedinih poduzeća, a analiziraju

putopise, eseje, novinske članke. Dobitnik je mnogobrojnih nagrada za znanstveni rad i popularizaciju znanosti. Bavi se industrijskom i regionalnom geografijom Međimurja i Podravine, prometnom geografijom, kulturnom i ekonomskom povijesti središnje i sjeverozapadne Hrvatske i dr. Značajnija djela: *Legrad* (1971), *Podravina* (1973), *Koprivnica* (1986), *Nedelišće* (1993), *Prelog* (1995), *Nova Gradiška* (1998), *Virovitica: tradicija i suvremenost* (2008), *Koprivničke uspomene* (2017).” Feletar, Dragutin. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 19. 12. 2021. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=19175>>.

² Hrvoje Petrić, Akademik Dragutin Feletar (uz 75 godina života), *Podravina*, 29, 2016, 212.

³ Tomislav Brandolica, "Poduzetnička historija i hrvatska historiografija nakon 1945.", *Pro tempore*, 8-9/2010-2011., 64-67.

⁴ O njegovim drugim djelima iz povijest poduzeća usp. Dragutin Feletar, prinosi za biobibliografiju, Meridijani, Koprivnica-Samobor 2012. Feletar je od 1990. napisao još sedam monografija poduzeća.

Slika 2. Dragutin Feletar ispred rodne kuće u Velikom Otoku

Slika 3. Dragutin Feletar na pragu kuće u Donjoj Dubravi

kvalitativne i kvantitativne pokazatelje razvoja poduzeća, ali s naglaskom na pokazateljima poslovanja, opisima ostvarenja samoupravljanja, razvoja organizacijske strukture, podružtvljavanja upravnih funkcija u pojedinom poduzeću, inovacijama i nekim segmentima povijesti marketinga.

Dragutin Feletar je metodologiju pisanja povijesti poduzeća uglavnom formirao tijekom istraživanja povijesti čakovečke⁵ i zabočke tekstilne industrije,⁶ koje je napravio između 1973. i 1977. godine. Metodološki je to bila kombinacija kronološke metode rekonstrukcije pojedinih događaja, ekonomsko-geografskog prikaza sadašnjosti, te publicistički odrađenih pasaža o vodstvu i zaposlenima. U uvodnom dijelu monografija industrijskih poduzeća redovito je davao i priloge povijesti poduzetništva. Zapravo, tu je metodu Dragutin Feletar i kasnije primjenjivao i razvijao, ali sa sve ozbiljnijim znanstvenim analizama. Daljnje razvijanje metodologije vidljivo je i u knjizi o međimurskoj drvenoj industriji Hrast,⁷ te o zagrebačkom poduzeću Textil import-export,⁸ dok je knjizi o poduzeću Bilokalnik metodologija o povijesti poduzeća bila već u potpunosti razrađena. Feletar je u njoj donio obilje vrijednih i izvornih podataka o važnosti i razvoju šumarstva, o povijesnom razvitku prerade drveta u Podravini, ali i o povijesti eksploatacije te prerade gline, šljunka i pijeska na koprivničkom području. To je sve uključio u povijesni razvitak ovoga poduzeća sa obradom do 1980. godine.⁹

⁵ Dragutin Feletar, Ernest Fišer, MTČ – razvoj tekstilne industrije u Međimurju, urednik Ivan Bratko, Čakovec, 1973.; Dragutin Feletar, Ernest Fišer, Čakovečka tekstilna industrija Čateks 1874.-1974., urednik i predgovor Ivan Kiš, Čakovec, 1974.; Dragutin Feletar, Konfekcija "Jedinstvo" Čakovec, Čakovec 1977. Osim sa poduzetničkom stranom, Feletar se bavio i položajem radnika u Međimurju te njihovim nastojanjem za poboljšanje položaja u periodu između dva svjetska rata. Usp. Štrajkovi u Međimurju između dva svjetska rata, Čakovec, 1975.

⁶ Mirko Androić, Dragutin Feletar, ZIVT – zagorska industrija vunjenih tkanina Zabok 1936-1976., Zabok 1976.

⁷ Dragutin Feletar, Hrast – razvoj drvene industrije u Međimurju, 1974.

⁸ Dragutin Feletar, Mirko Androić, Textil import-export Zagreb 1952.-1977., Zagreb, 1977.

⁹ Dragutin Feletar, SOUR "Bilokalnik" 1960-1980, Koprivnica 1980; o razvoju šumarstva vidi i zbornik Sto godina šumarstva bilogorsko-podravne regije, Bjelovar 1974, i posebno članak: D. Feletar, Gospodarsko stanje Bilogorsko-podravne regije u drugoj polovici XIX. stoljeća.

Slika 4. Dragutin Feletar u kući u Koprivnici - Trg mladosti 8

Slika 5. Dragutin Feletar u radnoj sobi u Koprivnici

Svakako je ponajbolje i najopširnije djelo monografija o poduzeću Podravka u kojoj je dao neprocjenjivo značajan doprinos poznavanju gospodarske povijesti grada Koprivnice i okolnog podravskog prostora gdje je metodologija istraživanja i prezentacija rezultata o povijesti industrije dostigla punu zrelost. Usporede li se slične znanstvene monografije o poduzećim na zapadu i istoku tadašnje Europe ne vide se neke bitnije razlike u pristupu tako da možemo kazati kako je tih godina, upravo zahvaljujući aktivnosti Dragutina Feletara, ovaj dio gospodarske povijesti bio bez većih odstupanja u usporedbi s tadašnjim kretanjima u inozemnim historiografijama. Pripreme za pisanje ove monografije je vršio više godina iz kojih su nastajali pojedini radovi poput članka koji je napisao zajedno s Ivanom Gjerekom o prvim godinama poduzeća »Podravka«, od osnivanja poduzeća »Braća Wolf« 1934. godine koje predstavlja nukleus buduće Podravke pa do 1950. godine,¹⁰ a nakon toga su slijedile obrade tvornica u Sisku, Hočama kraj Maribora i Umagu, koje su kasnije bile priključene u sustav prehrambene industrije Podravka.¹¹ Uz to

¹⁰ Ivo Gjerek, Dragutin Feletar, Prve "Podravkine" godine, Podravski zbornik, 3, Koprivnica 1977, 96-108.

¹¹ Dragutin Feletar, Šest desetljeća Segestice Sisak 1918.-1978., Sisak, 1978.; Iz zgodovine tvornice Sana Hoče pri Mariboru, Hoče pri Mariboru, 1978.; Iz povijesti OOUR Povrće Umag, u povodu 10. obljetnice udruživanja u Podravku, Umag, 1979.

Slika 6. Na Staroj gori

Slika 7. Sa zmajskom braćom prigodom 100-te obljetnice povratka posmrtnih ostataka Zrinskog i Frankopana

je Feletar objavio čitav niz članaka čije će rezultate uključiti u knjigu o Podravci. Povijest prehrambene industrije Podravka ne obuhvaća samo koprivničke tvornice nego i onih koje su se nalazile u Varaždinu, Hoćama kraj Maribora, Umagu, Lipiku i Sisku. U ovoj knjizi Feletar je na temelju neobjavljene arhivske građe, novinske građe i literature, vrlo detaljno obradio cjelokupnu povijest poduzeća Podravka od radionice braće Wolf pa sve do 1980. godine. Osim toga u okviru monografije je obradio staro podravsko mlinarstvo, koprivničko pivarstvo, staru klaonicu, uljarstvo i druge radionice za preradu hrane koje su postojale u Koprivnici, zadružno organiziranje u Podravini, staro koprivničko tiskarstvo i još neke druge važne detalje iz gospodarske povijesti. Ovo djelo je reprezentativno ne samo u grafičkom pogledu nego i po kvaliteti te značaju teksta i brojnih podataka koje autor donosi.¹² Autor sa ovom monografijom nije stao sa istraživanjima povijesti grupe Podravka. Godine 1990. detaljnije je obradio povijest tvornicu u Umagu.¹³

¹² Dragutin Feletar, Prilozi za povijest "Podravke", Koprivnica 1980.

¹³ Dragutin Feletar, Razvoj prerade povrća u Umagu, Umag, 1990.

Slika 8. Na dan proglašenja počasnog građanina općine Donja Dubrava

Nakon monografije o Podravci, Feletar nije stao. O turpijarskom obrtu i metalnoj industriji u Zagrebu objavio je knjigu 1986. godine zajedno sa Mirom Kolar-Dimitrijević.¹⁴ Nakon toga je slijedila monografija o razvoju šumarstva i drvne industrije iz Novske 1989. godine¹⁵ te mnogobrojni drugi radovi vezani uz povijest industrije. U posljednjem desetljećima, radi tranzicije, racionalizacije troškova i orijentiranosti modernih poduzeća na druge vrste javnih istupa, koncept znanstvene monografije poduzeća je uglavnom stavljen na stranu, iako ima nekih novijih primjera, poput knjiga Dragutina Feletara o povijesti prehrambene industrije u Međimurju iz 2012.,¹⁶ povijesti farmaceutskog poduzeća Belupo iz 2013.¹⁷ ili građevinarstva u Križevcima iz 2018. godine.¹⁸

Prvu znanstvenu knjigu koja je bila potpuno usmjerena na teme iz gospodarske povijesti je napisao 1973. Riječ je o monografiji Podravina. Prinos poznavanju gospodarskog razvoja sjeverozapadne Hrvatske.¹⁹ U njoj se najvećim djelom usredotočio na područje Koprivnice i okolice od najstarijih vremena do 1970-tih godina, ali je za usporedbe uzimao brojne primjere iz susjednih područja čitave sjeverozapadne Hrvatske. Ova knjiga sadrži mnoštvo podataka i predstavlja prvu sintezu povijesti Podravine sa gospodarskom poviješću kao jednom od svojih glavnih tema.²⁰ Svoja saznanja o povijesti Podravine proširio je i metodološki upotpunio tako da je njegova nova knjiga o Podravini (iz 1988.) djelo ponešto drugačije rađeno od prethodne knjige istog naslova.²¹ I ovoj je knjizi jedna od osnovnih preokupacija gospodarska povijest, a obrađuje povijest čovjeka i njegovih djelatnosti od pretpovijesti do kraja drugoga svjetskoga rata. Ova knjiga predstavlja ujedno i sintezu i analizu glavnih smjernica razvoja i povijesnih procesa na tlu koprivničkog, ludbreškog i đurđevačkog dijela Podravine sa obiljem podataka iz gospo-

¹⁴ Dragutin Feletar, Mira Kolar Dimitrijević RO Jugorapid 1855.-1985., Prilog poznavanju razvoja turpijarskog obrta i metalne industrije u Zagrebu, Zagreb, 1986.

¹⁵ Dragutin Feletar, DI Trokut – razvoj šumarstva i drvne industrije u općini Novska, Novska, 1989.,

¹⁶ Dragutin Feletar, Vajda – 100 godina – 1912.-2021. Prinos povijesti prehrambene industrije u Međimurju, Čakovec 2012.

¹⁷ Dragutin Feletar, Belupo. Ususret naših pola stoljeća. Prinosi povijesti ljekarništva i farmaceutke industrije u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, Belupo, Koprivnica 2013.

¹⁸ Dragutin Feletar, Ivan Peklić, Povijest građevinarstva u Križevcima – 70 godina Radnika d.d., Križevci 2018.

¹⁹ Mira Kolar, Radovi Dragutina Feletara iz novije povijesti sjeverozapadne Hrvatske, Časopis za suvremenu povijest, vol. 6, br. 1, 1974, 151-154.

²⁰ D. Feletar, Podravina - prinos poznavanju gospodarskog razvoja sjeverozapadne Hrvatske, Koprivnica 1973; M. Kolar-Dimitrijević, Radovi Dragutina Feletara iz novije povijesti sjeverozapadne Hrvatske, Časopis za suvremenu povijest, 1, Zagreb 1974, 151-154.

²¹ Mira Kolar-Dimitrijević, Dragutin Feletar: Podravina. Općine Đurđevac, Koprivnica i Ludbreg u prošlosti i sadašnjosti. Knj. I. Povijesno-geografski pregled od paleolita do 1945. godine. Koprivnice 1988. Izd. Centar za kulturu – OOUR Muzej grada Koprivnice, Biblioteka "Podravskog zbornika", str. 403, slika 323, karata u crtežu 11, Radovi – Zavod za hrvatsku povijest, 22, 1989, 349-355. Autorica je, između ostaloga, zapisala: "Feletar je nadmašio sva moja očekivanja. Razvio se je u povjesničara i geografa koji jednako dobro može pisati o društveno-povijesnim kao i o geografskim problemima jednog dugog vremena, a upravo takvih pisaca imademo vrlo malo."

Slika 9. U
Kamenitima vratima

darske djelatnosti ovog kraja. To je izuzetno vrijedno djelo koje predstavlja jedan model i jednu metodologiju izučavanja regionalne povijesti sa težištem na gospodarskoj povijesti.²²

Iz povijesti tiskarstva i nakladništva Feletar je obradio tri najznačajnija središta sjeverozapadne Hrvatske – Čakovec, Varaždin i Koprivnicu. Vezano uz Međimurje je napisao knjigu o tiskarskoj i nakladničkoj djelatnosti u Međimurju do 1971. godine.²³ Tiskarstvo Varaždina je obradio zajedno s Tomislavom Đurićem u knjizi o NIŠRO Varaždin.²⁴ O povijesti koprivničkog tiskarstva autor je sakupio ranije objavljene feljtone te zapravo predstavio cjelinu povijesti koprivničkog tiskarstva i nakladništva,²⁵ koji je ponovo predstavio i u članku s kratkim pregledom koprivničkog tiskarstva od 1885. do 1985. godine objavljen u Podravskom zborniku u kojem je na sažet i jasan način dao pregled povijesti ove gospodarske djelatnosti.²⁶

Vrijedni su i prilozi bankarstvu. Dragutin Feletar je zajedno sa Brankom Žauharom na temelju izvorne građe obradio koprivničko bankarstvo od 1872. do 1982. godine,²⁷ sa Mirkom Androićem povijest varaždinskog bankarstva od 1868. do 1983. godine²⁸, a sa Mirom Kolar-Dimitrijević dao uvid u poslovanje Prve hrvatske štedionice²⁹ i to od njenog osnivanja 1846. pa do likvidacije iste nakon završetka drugoga svjetskog rata.³⁰

Najviše je Dragutin Feletar je 1975. godine objavio vrijedan prilog poznavanju povijesti cehova u Podravini. On je pronašavši pravila legradskog Šošarskog i kušnjarskog ceha iz 1697. godine objavio o

²² D. Feletar, Podravina, Općine Đurđevac, Koprivnica i Ludbreg u prošlosti i sadašnjosti, knjiga 1, povijesno-geografski pregled od paleolita do 1945. godine, Koprivnica 1988; vidjeti i prikaze ove knjige: N. Budak, Podravina, općine Koprivnica, Đurđevac i Ludbreg u prošlosti i sadašnjosti, Historijski zbornik, 42, Zagreb 1989, 400-402; M. Kolar-Dimitrijević, Dragutin Feletar, Podravina, Općine Đurđevac, Koprivnica i Ludbreg u prošlosti i sadašnjosti. Knj. I. Povijesno-geografski pregled od paleolita do 1945. godine, Radovi Zavoda za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet, 22, Zagreb 1989, 349-354.

²³ Dragutin Feletar, Tiskarsko-izdavački zavod Čakovec, 1946.-1971., urednik Josip Baksa, TIZ Zrinski, Čakovec, 1971.,

²⁴ Tomislav Đurić, Dragutin Feletar, NIŠRO Varaždin 1946.-1981., Varaždin 1981.

²⁵ D. Feletar, Iz povijesti koprivničkog tiskarstva, Koprivnica 1978.

²⁶ Isti., Tiskarska slova na memljivom podravskom meridijanu (uz stoljeće tiskarstva 1885-1985), Podravski zbornik, 11, Koprivnica 1985, 59-65.

²⁷ D. Feletar, Branko Žauhar, 110 godina koprivničkog bankarstva, Koprivnica 1982.

²⁸ Mirko Androić, Dragutin Feletar, Prilozi za povijest varaždinskog bankarstva, Varaždin 1983.

²⁹ Stjepan Matković, prikaz knjige: Mira Kolar-Dimitrijević, Dragutin Feletar, Kratka povjesnica Prve hrvatske štedionice, Zagreb 1994., Časopis za suvremenu povijest, god. 27, br. 2, 1995, 377-378.

³⁰ Mira Kolar-Dimitrijević, Dragutin Feletar, Kratka povjesnica Prve hrvatske štedionice, Zagreb 1994.

tome rad u kojem se osim na ovaj ceh osvrnuo i na ostale legradske cehove.³¹ Cehove je obradio i u knjizi o povijest obuće u Koprivnici i posebno industrije obuće Sloga. Knjiga obuhvaća razdoblje do 1980. godine.³² Feletar je objavio i prilog o zlatarstvu te monografiju o povijesti splavarstva na Dravi³³, u kojima je na temelju građe obradio kratku povjesnicu ovih djelatnosti, ali i opisao djelatnosti vjerojatno posljednje zlatare sa originalnim fotografijama.³⁴ Dragutin Feletar je u Podravskom zborniku 1979. godine dao vrlo informativan prikaz povijesti koprivničkog obuće s posebnim osvrtom na povijest čizmarskog ceha.³⁵ Svojevrstu sintezu trenutnih spoznaja o povijesti cehova u Podravini je dao u zasebnom članku objavljenom u časopisu Podravina 2003. godine.³⁶ O razvoju zadrugarstva u Hlebinama od 1903. do 1964. godine pisali su Dragutin Feletar i Ivan Pakasin.³⁷ Za povijest zadrugarstva u Podravini zanimljiv je tekst objavljen u Podravskom zborniku 1989.³⁸

Korisne podatke o stanovništvu Podravine od 1857. do 1981. godine napisao je u Podravskom zborniku 1981. godine,³⁹ a kasnije je to dopunjavao analizama popisa stanovništva 1991. i 2001. godine.⁴⁰ Uz Dragutina Feletara o razvoju pošte i telekomunikacija na području koprivničke i đurđevačke Podravine pisali su Franjo Horvatić i Ivan Treščec.⁴¹ Uz istog su autora o razvitku trgovine i ugostiteljstva u koprivničkoj Podravini suradnici su bili Ivan Bratković i Vjekoslav Prvčić.⁴² Godine 1984. mnoge elemente iz demografske i gospodarske povijesti autor je dao u članku o Prekodravlju,⁴³ do danas ponajboljoj studiji o tome dijelu Hrvatske. Važne elemente iz geografije, demografije i gospodarske povijesti donosi i u članku o tada novoosnovanoj Koprivničko-križevačkoj županiji.⁴⁴ U prvom broju radova Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu objavio je značajan

Slika 10. U Velikom Otoku na dan proglašenja počasnim građaninom općine Legrad

³¹ Isti, Pravila legradskog Šoštarskog i kušnjarskog ceha u 1697. godini, Podravski zbornik, 1, Koprivnica 1975, 134-146.

³² Dragutin Feletar, "Sloga" tvornica obuće Koprivnica 1945-1980, Koprivnica 1980.

³³ Dragutin Feletar, Povijest splavarstva na Dravi, Donja Dubrava 2019.

³⁴ Isti, Zlatarstvo i splavarstvo na Dravi, Podravski zbornik, 2, Koprivnica 1976, 116-132.

³⁵ Dragutin Feletar, Koprivnički čizmarski ceh, Podravski zbornik, 5, Koprivnica 1979, 244-266.

³⁶ Dragutin Feletar, Cehovi i bratovštine u Podravini krajem srednjega i početkom novoga vijeka", Podravina, 3, Koprivnica 2003., str. 173-194

³⁷ Ivan Pakasin, Dragutin Feletar, Hlebinsko zadrugarstvo, Podravski zbornik, 3, Koprivnica 1977, 122-132.

³⁸ D. Feletar, Prilozi za povijest zadrugarstva u Podravini, Podravski zbornik, 15, Koprivnica 1989, 24-41.

³⁹ Isti., Stanovništvo Podravine, Podravski zbornik, 7, Koprivnica 1981, 101-110.

⁴⁰ Isti, Promjene u prostornom rasporedu naseljenosti Koprivničko-križevačke županije s osobitim osvrtom na razdoblje od 1991. do 2001. godine", Podravina, 1, Koprivnica 2002., str. 5-30

⁴¹ D. Feletar, F. Horvatić, I. Treščec, Razvoj PTT prometa u koprivničko-đurđevačkoj Podravini, Podravski zbornik, 13, Koprivnica 1987, 29-43.

⁴² I. Bratković, D. Feletar, V. Prvčić, Razvoj trgovine i ugostiteljstva u koprivničkoj Podravini, Podravski zbornik, 14, Koprivnica 1988, 39-60.

⁴³ Dragutin Feletar, Prekodravlje - osnovne osobine demografskog razvoja, Podravski zbornik, 10, Koprivnica 1984, 99-116.

⁴⁴ Dragutin Feletar, Demografsko-gospodarska osnovica novoosnovane Koprivničko-križevačke županije, Podravski zbornik, 19-20, Koprivnica 1994, 7-17.

Slika 11. U opuštenom raspoloženju sa slikarom Mijom Kovačićem

pregled povijesnog razvitka i suvremenog vađenja ugljena na Podravskoj Bilogori. U tom radu kao što je gotovo uobičajeno kod ovog znanstvenika prisutan je spoj geografije i gospodarske povijesti, a koristio je obimnu literaturu te izvore, a rad je obogatio kartama i grafikonima.⁴⁵ U trećem broju donosi niz podataka vrijednih za poznavanje obućarstva i kožarstva u podravskom kraju.⁴⁶ Za poznavanje ekonomsko-socijalnih prilika u Podravini međuratnog razdoblja dobar je pregled objavljen u Miškininom zborniku.⁴⁷ Od izuzetne je vrijednosti rad o povijesno-geografskom značenju željeznica u Podravini i okolici.⁴⁸ Bavio se i komunalnim djelatnostima u Koprivnici⁴⁹, a u monografiji o elektrifikaciji Podravine Feletar je obradio i povijest elektrifikacije sjeverozapadne Hrvatske - od Čakovcu koji je elektrificiran 1893. (prije nego Zagreb). Gradske munjare gradile su se potom i u Varaždinu (1919.), Koprivnici (1925.), Prelogu (1925.), Ludbregu (1936.) i drugdje. Nakon toga autor je obradio razvoj elektrifikacije u Podravini do 1949. godine u kojem su obrađene prve pojave električne resvjete, a napose koprivnička munjara. Središnji dio knjige predstavlja razvitak nekadašnje tvrtke, a danas distribucijskog područja Elektra Koprivnica od 1949. do 2005. godine.⁵⁰

Dragutin Feletar je dodir s povijesti napravio popularizacijskim člancima u lokalnim novinama, iz kojih je nastala njegova prva knjiga *Iz povijesti Međimurja* objavljena 1968. godine u Čakovcu s nekoliko priloga vezanih uz gospodarsku povijest (cehovi, željeznica, šećerana, zlatarstvo, riječni promet, industrija...). U monografiji o Legradu iz 1971. još se više približio temama iz gospodarske povijesti ovoga trgovišta. Iz skupine radova i knjiga o pojedinim župama, općinama ili mjestima nakon Legrada redale su se monografije o Svetom Đurđu, Nedelišću, Kuzmincu, Kunovcu, Vukovaru, Novoj Gradišci, Koprivnici, Prelogu, Ludbregu, Virovitici, Molvama, Torčecu, Novigradu Podravskom, Gornjem Knežincu, Donjem Vidovcu, Donjoj Dubravi, Đelekovcu, Samoboru, Prelogu, Svetoj Nedelji, Svetom Petru Orehovcu itd. u kojima je redovito davao doprinose izabranim elementima suvremene gospodarske povijesti.

⁴⁵ Dragutin Feletar, Povijesni razvoj i suvremeno značenje vađenja ugljena na Podravskoj Bilogori, Radovi Zavoda za znanstveni rad JAZU, 1, Varaždin 1986, 171-191.

⁴⁶ Dragutin Feletar, Obućarstvo i kožarstvo varaždinskog kraja, Radovi Zavoda za znanstveni rad JAZU, 2, Varaždin 1989, 111-153.

⁴⁷ Dragutin Feletar, Ekonomsko-socijalne prilike u Podravini međuratnog perioda, Miškina - život i djelo, Kaj, 1-2, Zagreb 1987, 79-91.

⁴⁸ Dragutin Feletar, Historijsko-geografsko značenje pruga u podravsko-bilogorskoj regiji, Željeznička pruga Botovo-Koprivnica-Dugo Selo, Zagreb 1987.

⁴⁹ Dragutin Feletar, Hrvoje Petrić, Komunalac 1958.-2003., Pola stoljeća u službi grada Koprivnice, koautor Hrvoje Petrić, Povijest komunalne infrastrukture u Koprivnici, Koprivnica, 2003.

⁵⁰ Dragutin Feletar, Elektra Koprivnica 1925.-2005., Povijest elektrifikacije Podravine, Koprivnica, 2005.

UMJESTO ZAKLJUČKA

Moguće je zaključiti kako je Dragutin Feletar značajan doprinos iz gospodarske povijesti dao za prostor sjeverozapadne Hrvatske (posebice Međimurja i Podravine), ali i u nizu istraživanja na područjima izvan ovoga prostora (Zagreb, Istra, Slavonija, Slovenija). Veći broj znanstvenih članaka i dijela knjiga, odnosi se na logični slijed istraživanja na suvremenu industrijsku geografiju, a to je povijesna podloga razvoja gospodarstva. Naime, izuzetno važan čimbenik koji je utjecao na sadašnje stanje gospodarstva je tradicija i povijesni razvoj. Taj faktor je valjalo utkati u objašnjavanje suvremenih procesa, pa je Feletar izvršio opsežna istraživanja gospodarske povijesti, prvenstveno središnje i sjeverozapadne Hrvatske. Ta je istraživanja, s posebno razrađenom metodom funkcionalnih cjelina, ali i uz poštivanje kronologije, primijenio osobito u pisanju brojnih radova i knjiga iz povijesti poduzetništva. U tom segmentu rada Feletar je zacijelo jedan od najplodnijih hrvatskih autora. S tim istraživanjima krenuo je tijekom poslijediplomskog studija nastavljajući razrađivati temu svoga diplomskog rada o industriji Međimurja, šireći svoje zanimanje i za industrijsko-geografska i ekonomsko-povijesna istraživanja i na Podravinu i druga područja. Tako su nastale knjige o povijesti i suvremenosti međimurske i ine tekstilne industrije, zatim međimurskog šumarstva i drvne industrije, te nekoliko industrijskih grana vezanim za Koprivnicu. Iz tih istraživanja, a na temelju tada suvremenih europskih metoda industrijske i historijske geografije, izrasla je opsežna monografija koprivničke Podravke. Ova istraživanja Feletar je nastavio i kasnije, pa nastaju studije o zagrebačkoj metalnoj industriji, drvnoj industriji Novske te koprivničkih komunalnih djelatnosti. Ta je faza završila s tri obimne i metodološki inovativne knjige o čakovečkoj mesnoj industriji, razvoju ljekarništva i farmaceutske industrije sjeverozapadne Hrvatske te građevinarstvu u Križevcima. Sa specifičnom metodologijom, uz spomenute studije ide i istraživanje povijesti i značenja novčarskih ustanova, koje također mogu poslužiti kao svojevrsni obrazac razradi povijesti ove grane gospodarstva.

SUMMARY

The article presents the activities of Dragutin Feletar related to economic history. One of the discussed segments is the development of enterprise research methodology in which a very important segment, in addition to industrial geography, was related to economic history. The article also presents how Feletar to a large extent viewed his regional synthesis of Podravina from the point of view of economic history, and he did the same in numerous articles and books about individual settlements. Regarding the relevance of individual books, the monograph of the Podravka company (1980) and numerous other books and articles should be singled out and divided into: a) Contributions to the history of banking (Varaždin, Koprivnica, Prva hrvatska štedionica (*The first Croatian savings bank*), etc.); b) Contributions to the history of industry - from the doctoral dissertation published as a book »Podravina Industry«, through articles on textile and wood industry in Međimurje, textile industry in Zabok and Zagreb, Sisak industry, Maribor, metal industry in Zagreb, wood industry Novska, food industry in Umag, almost all industries in Koprivnica, footwear and leather industry of the Varaždin region up to the definition of the development phases of the Zagreb industry and the periodization of the Croatian industry; c) Contributions to the history of mining (especially in the Podravina part of Bilogora); d) Contributions to communal activities and electrification (Komunalac and Elektra Koprivnica, history of electrification of northwestern Croatia); e) Contributions to printing industry (Međimurje, Koprivnica Podravina, Varaždin, Virje); f) Articles on guilds (Legrad, Koprivnica, Podravina, Donja Dubrava, etc.); d) Articles on cooperatives (Hlebine, Koprivnica Podravina, individual settlements); h) Articles on communications and trade (about the post office in Koprivnica, railways, old roads, rafting in Donja Dubrava, history of trade in Koprivnica).

Ekonomaska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Tema broja / Topic

Izabrani primjeri poplava u srednjoj i
jugoistočnoj Europi (19. – 21. stoljeće)
Selected examples of floods in central and southeast Europe
(19th-21st century)

Volumen XVII. / Broj 17
Zagreb – Samobor 2021.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR – 10000 Zagreb
sites.google.com/site/ekoekohist/

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnik / Co-publisher:

Ekohistorijski laboratorij Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije
Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb, Hrvatska
www.ffzg.unizg.hr; <http://ckhis.ffzg.unizg.hr/>

Glavni i odgovorni urednik / Editor-in-chief:

Hrvoje Petrić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Močanin,
Hrvoje Petrić, Drago Rokсандić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute, Žiga Zwitter

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Rokсандić – president/predsjednik (*Zagreb*), Daniel Barić (*Sorbonne-Paris, Francuska*), Marija Benić Penava (*Dubrovnik*), Slaven Bertoša (*Pula*), Zrinka Blažević (*Zagreb*), Tatjana Buklijaš (*Auckland, New Zealand*), Ljiljana Dobrovšak (*Zagreb*), Goran Đurđević (*Požega*), Josip Faričić (*Zadar*), Borna Fürst Bjeliš (*Zagreb*), Boris Golec (*Ljubljana, Slovenija*), Hrvoje Gračanin (*Zagreb*), Paul Hirt (*Tempe, SAD*), Andrej Hozjan (*Maribor, Slovenija*), Egidio Ivetic (*Padova, Italija*), Silvije Jerčinović (*Križevci*), Karl Kaser (*Graz, Austrija*), Isao Koshimura (*Tokio, Japan*), Marino Manin (*Zagreb*), Christof Mauch (*München, Njemačka*), Kristina Milković (*Zagreb*), Ivan Mirnik (*Zagreb*), Mirjana Morosini Dominick (*Washington D.C., SAD*), Géza Pálffy (*Budimpešta, Mađarska*), Daniel Patafta (*Zagreb*), Hrvoje Petrić (*Zagreb*), Lajos Rácz (*Szeged, Mađarska*), Gordana Ravančić (*Zagreb*), Marko Šarić (*Zagreb*), Mladen Tomorad (*Zagreb*), Jaroslav Vencalek (*Ostrava, Češka*), Milan Vrbanus (*Slavonski Brod, Zagreb*), Frank Zelko (*Honolulu, SAD*), Zlata Živaković Kerže (*Osijek*), Matija Zorn (*Ljubljana*), Ivana Žebec Šilj (*Zagreb*)

UDK oznake članaka / Article's UDC markups:

Ivica Zvonar

Prijelom / Layout:

Saša Bogadi

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić, Domagoj Tončinić

ISSN 1849-0190 (Online)

ISSN 1845-5867 (Tisak)

Tisak / Print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2021.

Adresa uredništva / Mailing addresses:

Hrvoje Petrić (editor/urednik)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: hrvoje.petric@ffzg.hr
ili Vinka Vošickog 5, HR-48000 Koprivnica

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti i obrazovanja RH

Print supported by Ministry of science and education of Republic of Croatia

Na naslovnici / Cover:

Poplavljeni Vukovar 1965. godine

Ekonomsku i ekohistoriju referiraju:

CAB Abstracts

HISTORICAL ABSTRACTS, ABC CLIO Library, Santa Barbara, California, USA

AMERICA: HISTORY AND LIFE, Washington, USA

JOURNAL OF ECONOMIC LITERATURE (JEL), Pittsburgh, USA

CENTRAL AND EASTERN ONLINE LIBRARY, Frankfurt am Main, Deutschland

ECONLIT – AMERICAN ECONOMIC ASSOCIATION, Nashville, USA

Društvo za hrvatsku
ekonomsku povijest
i ekohistoriju

Meridijani
IZDAVAČKA KUĆA

Tiskano u Hrvatskoj – prosinac, 2021.